

Η συμβολή των Ελλήνων λογίων στην Ευρωπαϊκή Αναγέννηση (Σοφία Καυκοπούλου, υπ. δρ Θεολογίας-Μουσικός)

/ [Πεμπτούσια](#)

*Το κείμενο που ακολουθεί και δημοσιεύεται σε συνέχειες, αποτελεί διάλεξη της Σοφίας Καυκοπούλου, υπ. Δρ. Θεολογίας και Μουσικού, που πραγματοποιήθηκε στις 18 Φεβρουαρίου 2017 στην Διακίδειο Σχολή Λαού Πατρών, με θέμα «**Ο 15ος αι. ως εποχή μετάβασης. Συμβολή Ελλήνων λογίων στην Ευρωπαϊκή Αναγέννηση**».*

Ιδιαίτερη η χαρά και μεγάλη η τιμή, για δεύτερη συνεχή χρονιά, να βρίσκομαι σε τούτο το βήμα, όπου έχουν ομιλήσει τόσοι και τόσοι άνθρωποι των γραμμάτων, των τεχνών και επιστημών. Θερμές ευχαριστίες εκφράζω προς τον πρόεδρο τής Διακιδείου Σχολής, κ. Ιωάννη Αθανασόπουλο και προς τα εκλεκτά μέλη της, το σύνολο των οποίων με τιμούν απόψε με την παρουσία τους. Με την ίδια ζέση, ευχαριστώ και όλους εσάς που βρίσκεστε απόψε εδώ.

Πριν ξεκινήσω, θα ήθελα να κάνω μία μικρή υπενθύμιση. Σαν αύριο, 19 Φεβρουαρίου 2005, εξελέγη από την Ιερά Σύνοδο τής Εκκλησίας τής Ελλάδος, Μητροπολίτης Πατρών ο κ. κ. Χρυσόστομος. Είναι ημέρα χαράς και ευφροσύνης για την πόλη μας! Σεβασμιώτατε, εύχομαι τα έτη τής αρχιερατείας σας, να είναι πολλά και να αποτελεί η παρουσία σας στην Πάτρα, παράδειγμα πνευματικότητας για το αγαπητό σας ποίμνιο!

Σεβασμιώτατε, Κύριε εκπρόσωπε τής Καθολικής Εκκλησίας των Πατρών, Κύριε πρόεδρε, Κύριοι καθηγητές, Εντιμότατοι κύριοι και κυρίες,

Ο 15ος αιώνας, υπήρξε αιώνας έντονων μεταβολών, οι οποίες είχαν ξεκινήσει ήδη τρεις αιώνες πριν και κορυφώθηκαν με τη μετάβαση από το Μεσαίωνα στην Αναγέννηση. Υπήρξε η κομβική εκείνη εποχή, όπου από τη μία έχουμε την ίδρυση των πρώτων Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων, ενώ από την άλλη, πολλοί άνθρωποι οδηγούνται στην πυρά με την κατηγορία της μαγείας. Ας μην ξεχνάμε πως το πρώτο «κυνήγι μαγισσών» ξεκινά το έτος 1427!

Σε αυτή την εποχή, το μεταίχμιο ουσιαστικά ανάμεσα στους «σκοτεινούς χρόνους» και το σταδιακό πέρασμα σε μία νέα ιστορική εποχή, πραγματοποιείται το σημαντικότερο γεγονός που διασπά την ιστορία τής καθ' ημάς Ανατολής σε βυζαντινή και μεταβυζαντινή. Πρόκειται βεβαίως για την Άλωση τής Βασιλεύουσας των πόλεων, τής Κωνσταντινουπόλεως από τούς Οθωμανούς Τούρκους. Η Άλωση τής Πόλεως είναι το κεντρικό σημείο αναφοράς τού 15ου αι., ενώ μάλιστα βρίσκεται χρονικά στο μέσον του, το έτος 1453.

Μελετώντας την αλληλένδετη πορεία των γεγονότων, ερχόμαστε αντιμέτωποι με μία αρκετά ιδιόμορφη πραγματικότητα. Η στροφή που συντελείται προς τα οφέλη τής κλασικής παιδείας, δεν εμποδίζει τα τελευταία ψήγματα τού Μεσαίωνα να

κάνουν την εμφάνισή τους. Φαίνεται σαν να προσπαθούν να πάρουν την τελευταία ανάσα ζωής, βλέποντας πως το οριστικό τους τέλος πλησιάζει. Αυτή η ανάσα μάλιστα, όπως γίνεται πάντα όταν κάτι ψυχορραγεί, μοιάζει με έντονο βρυχηθμό βαριά πληγωμένου ζώου, που προσπαθεί να πιαστεί από κάπου για να σωθεί και γίνεται ακόμη πιο απειλητικό και άγριο.

Εξηγείται έτσι το «κυνήγι μαγισσών» στη δυτική Ευρώπη, αλλά και η σύσταση τού Γενικού Συμβουλίου τής Ιεράς Εξετάσεως, στην Ισπανία του 1483. Σύγχρονα μάλιστα με τις ευρωπαϊκές αποστολές, προς εξερεύνηση νέων εδαφών, την ίδρυση Πανεπιστημίων, τη διάσωση χειρογράφων και την εν γένει άνθιση τεχνών και γραμμάτων σύμφωνα με τα πρότυπα τής κλασσικής ελληνικής παιδείας.

Ο 15ος αι. είναι ασυζητητί ο αιώνας των μεγάλων αλλαγών, αλλά όχι μόνο σε σχέση με τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν στα εκατό χρόνια που θα παρουσιάσουμε, αλλά και λόγω των σημαντικών προσωπικοτήτων που ταυτίστηκαν με τα γεγονότα εκείνα.

Αναφερόμαστε στους Έλληνες λογίους που έζησαν τα ταραγμένα συμβάντα τής Συνόδου Φερράρας – Φλωρεντίας, ως απεσταλμένοι και διαπραγματευτές τής Ορθοδόξου Ανατολικής Εκκλησίας, εκείνους που έζησαν την πολιορκία και πτώση τής Πόλεως, εκείνους που κατέφυγαν στη Δύση και δίδαξαν την ελληνική φιλοσοφία και τον ελληνικό Πολιτισμό στους Λατίνους. Εκείνους που έγιναν το μέσο για την διάσωση και διαιώνιση της παιδείας που θεωρείτο τόσο σημαντική στο Βυζάντιο, αλλά και για το μεγάλο βήμα της δημιουργίας τού «αναγεννησιακού» ανθρώπου, με τις αρετές τις οποίες θα έπρεπε να έχει.

Οι λόγιοι τού 15ου αιώνας, έχοντας συνειδητοποιήσει ή όχι ότι βρίσκονται στο κατώφλι μίας νέας εποχής, έπαιξαν καθοριστικό ρόλο, τόσο πριν την Άλωση, όσο και κατόπιν. Δάσκαλοι, οι οποίοι ενέσκηψαν βαθιά στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία, προσωπικότητες τού κλήρου με σπουδαία μόρφωση, αναστήματα μεγάλα με έντονη δράση στα τεκταινόμενα, έγιναν μέσα από τα έργα τους, ηθελημένα ή μη, μάρτυρες τού ιστορικού γίγνεσθαι τής εποχής τους.

(συνεχίζεται)